

Nederlands
Jeugdinstituut

Praktijkervaringen met de (digitale) Zelfredzaamheid-Matrix voor Jongeren

Ervaringen van jeugdzorgprofessionals en jongeren
Februari 2021 | Esther Kooymans, Marsha Philipssen, Coleta van Dam, Els Mourits

Nederlands
Jeugdinstituut

Dit project is mede mogelijk gemaakt door ZonMw

Samenvatting

Het Nji, Praktikon en de GGD Amsterdam hebben begin 2020 de Zelfredzaamheid-Matrix voor Jongeren (ZRM-J) gelanceerd, een instrument dat de mate van zelfredzaamheid bij jongeren van 12 tot 18 jaar in kaart brengt. Dit onderzoeksverslag beschrijft een eerste verkenning van het gebruik van het instrument in de jeugdhulpverleningspraktijk én de ervaringen die zijn opgedaan met het instrument ingebouwd in de zogenaamde digitale Krachtenwijzer.

Aan het onderzoek deden vier jeugdzorginstellingen mee. Professionals en jongeren deelden hun ervaringen met het gebruik van de ZRM-J middels evaluatielijsten. Professionals vulden 47 evaluatielijsten in en jongeren 33. Dertien professionals zijn aanvullend geïnterviewd. In een (online) eindbijeenkomst is met een afvaardiging van professionals van de vier instellingen gesproken over de verdere toekomst en implementatiemogelijkheden van het instrument in de Krachtenwijzer.

Ervaringen met de ZRM-J

Volgens zowel professionals als jongeren is de ZRM-J in veel behandeltrajecten een geschikt instrument. Doordat het ingaat op belangrijke levensdomeinen geeft het goed inzicht in de problematiek en krachten van de cliënt, diens hulpvraag, de voortgang van de behandeling en de zienswijze van de cliënt. Zeker als de ZRM-J ingezet kan worden aan het begin van een hulpverleningstraject, kan het van toegevoegde waarde zijn bij het bepalen van doelen en het maken van een plan van aanpak. Voor jongeren draagt het samen invullen in enige mate bij aan het ervaren van eigen regie in hun behandeltraject. Professionals vinden de dertien levensdomeinen van de ZRM-J over het algemeen dekkend. Ze zijn belangrijk, goed te achterhalen, maar niet allemaal helder omschreven. Professionals missen de domeinen sociale media, levensloop en seksualiteit.

Veel professionals gebruiken de handleiding en vinden die over het algemeen duidelijk en goed bruikbaar. Wel zou zowel de ZRM-J als de handleiding in eenvoudiger taal en korter geformuleerd mogen zijn, wat jongeren beaamen. Dit is een belangrijk punt omdat professionals en cliënten de ZRM-J bij voorkeur samen invullen. Om de ZRM-J binnen organisaties goed te kunnen borgen is het belangrijk om deze bij aanvang van het hulpverleningstraject in te zetten en deze efficiënt te kunnen invullen en gebruiken. Goede training van professionals in het gebruik van de ZRM-J is daarvoor essentieel.

Ervaringen met de Krachtenwijzer

Een eerste start is gemaakt met het opdoen van ervaringen van de ZRM-J binnen de digitale omgeving van de Krachtenwijzer. Het technisch laten functioneren van de Krachtenwijzer bleek ingewikkeld, waardoor de implementatie maanden later dan gepland plaatsvond. De beperkingen door de coronamaatregelen maakten dat professionals minder in de gelegenheid waren om de Krachtenwijzer samen met cliënten in te vullen.

Positieve ervaringen met de Krachtenwijzer hebben te maken met de visuele aantrekkelijkheid en het totaalbeeld dat ontstaat op het gebied van de problematiek en de sterke kanten van de cliënt. De krachtenverdeling en de mogelijkheid gebruik te maken van cliënttaal vinden professionals van meerwaarde. De Krachtenwijzer sluit daarmee ook goed aan bij jongeren met LVB-problematiek. Maar om de Krachtenwijzer tot een succes te maken, is er veel winst te behalen op het gebied van gebruiksvriendelijkheid, zoals een efficiënte techniek en minder invultijd.

Nederlands
Jeugdinstituut

Inhoud

Samenvatting	2
Inleiding	5
De ZRM-Jongeren	5
Doelgroep van de ZRM-J	5
Doel van het onderzoek	6
Methode	8
Deelnemers	8
Meetinstrumenten	8
Procedure	9
Resultaten	11
Ervaringen met de ZRM-J in de jeugdhulpverleningspraktijk	11
Ervaringen met de ZRM-J binnen de Krachtenwijzer	22
Conclusie en aanbevelingen	24
Bruikbaarheid van de ZRM-J binnen de jeugdhulpverleningspraktijk	24
Bruikbaarheid van de Krachtenwijzer	25
Aanbevelingen voor verdere implementatie van ZRM-J en Krachtenwijzer	26
Referenties	28
Bijlagen	29
Bijlage 1: Krachtenwijzer: illustratie	30
Bijlage 2: Evaluatielijst ZRM-J voor jongeren	31
Bijlage 3: Evaluatielijst ZRM-J voor professionals	33
Bijlage 4: Evaluatie professionals: enquête voor telefonisch interview	36

Inleiding

Voor jongeren verandert er veel als ze ouder worden. Op hun weg naar zelfstandigheid verwachten we meer zelfredzaamheid van ze. Ze leren bijvoorbeeld zelf beslissingen te nemen over geld en hun woonsituatie. Onder zelfredzaamheid verstaan we “het zelf realiseren van een acceptabel niveau van functioneren op de belangrijke domeinen van het dagelijks leven” (Lauriks et al., 2017). Zelfredzaamheid betekent ook op tijd om hulp vragen als dat nodig is om een acceptabel niveau van functioneren te behouden of bereiken.

Binnen het jeugddomein is het nog niet heel gebruikelijk om te spreken over zelfredzaamheid. Eerder hebben we het over ontwikkelingstaken, de opgaven waar jeugdigen voor staan om zich te ontwikkelen tot goed functionerende volwassenen (Spanjaard & Slot, 2015). Bij jongeren gaat het dan om het ontwikkelen van praktische en emotionele vaardigheden. Toch ligt zelfredzaamheid van jongeren dicht bij deze ontwikkelingstaken. Risico- en beschermende factoren bij de jongere zelf of in zijn omgeving beïnvloeden die ontwikkeling. De balans tussen risico- en beschermende factoren wordt ook wel de balans tussen draaglast en draagkracht genoemd (Bakker, Bakker, Van Dijke & Terpstra, 1998). De (dis)balans hierin bepaalt of een jeugdige ondersteuning nodig heeft in het bereiken van de gewenste mate van zelfredzaamheid. Bij niet alle jeugdigen gaat dat vanzelf. Sommigen hebben hier hulp bij nodig doordat ze in een kwetsbare positie zitten of kampen met gedrags-, sociaal-emotionele of cognitieve problemen.

De ZRM-Jongeren

Een geschikt instrument om de mate van zelfredzaamheid van jongeren in kaart te brengen was er nog niet. Wél bestond de Zelfredzaamheid-Matrix voor volwassenen (ZRM; Lauriks et al., 2017) en de Zelfredzaamheidsschaal voor Jeugdigen (ZRJ; Addink, Lekkerkerker, Van Yperen & Van Dam, 2016). Vanuit de wens om één instrument te maken dat geschikt is voor jongeren én aansluit bij de ZRM voor volwassenen, hebben het Nji, Praktikon en de GGD Amsterdam de handen in één geslagen en de Zelfredzaamheid-Matrix voor Jongeren tussen 12 en 18 jaar (ZRM-J) ontwikkeld (Lauriks et al., 2020). In 2019 hebben professionals de ZRM-J in een pilot getest in wijkteams en specialistische jeugdzorginstellingen. Op basis van deze pilot zijn kleine tekstuele aanpassingen gedaan. De definitieve versie is in 2020 gepubliceerd en daarmee voor een breed publiek beschikbaar gesteld. Door toepassing in de praktijk en verwerking van ervaringen van professionals kan de ZRM-J de komende jaren waar nodig verder verbeterd worden.

Doelgroep van de ZRM-J

De ZRM-J is bedoeld voor professionals die te maken hebben met jongeren tussen de 12 en 18 jaar, zoals medewerkers van wijkteams, eerstelijnszorg en specialistische jeugdzorginstellingen. De ZRM-J biedt de mogelijkheid om integraal te screenen. Professionals kunnen de informatie die de ZRM-J geeft, gebruiken om de best passende begeleiding aan te bieden en de ontwikkeling van de jongere te volgen. Ook draagt het instrument bij aan het samen nemen van beslissingen over de in te zetten

hulp en aan versterking van de eigen regie. Het meten van zelfredzaamheid helpt bij het volgen en bijsturen van behandeltrajecten en het stellen van individuele concrete doelen.

De ZRM-J meet de mate van zelfredzaamheid van jongeren van 12 tot 18 jaar op dertien leefdomeinen:

Financiën, Werk & Opleiding, Tijdsbesteding, Huisvesting, Huiselijke relaties, Geestelijke gezondheid, Lichamelijke gezondheid, Middelengebruik, Basale ADL*, Instrumentele ADL, Sociaal netwerk, Maatschappelijke participatie, Justitie.

*ADL = Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen

Op elk domein is de mate van zelfredzaamheid te scoren op vijf niveaus; van 'volledig zelfredzaam' tot 'acute problematiek'. De ZRM-J is onderdeel van de "ZRM-familie" (naast de ZRM voor volwassenen en de ZRM voor huishoudens) en beschikbaar via <https://www.zelfredzaamheidmatrix.nl/>.

Doel van het onderzoek

Het onderzoek waarvan we hier verslag doen betreft een eerste verkenning van het gebruik van de ZRM-J in de jeugdhulpverleningspraktijk. *Hoe ervaren jeugdprofessionals de ZRM-J in de praktijk? Is het instrument gebruiksvriendelijk? Geeft het meer inzicht in de problematiek van de jeugdige en vereenvoudigt het doelen stellen? Past het binnen de bestaande werkprocessen en draagt het bij aan een goede samenwerkingsrelatie? En wat vinden de jongeren zelf van het instrument?*

Daarnaast was een doel van deze studie om de 'papieren' ZRM-J door te ontwikkelen tot een digitale variant. Daarvoor is samenwerking gezocht met Reik (expertisecentrum voor de behandeling en begeleiding van kinderen, jongeren en volwassenen met een licht verstandelijke beperking) en JouwOmgeving (organisatie gespecialiseerd in het ontwikkelen en vormgeven van eHealth platforms). Bij deze doorontwikkeling is aansluiting gezocht bij de Krachtenwijzer (www.krachtenwijzer.nl) die Reik en JouwOmgeving hebben ontwikkeld. De Krachtenwijzer is een digitale tool, gebaseerd op de ZRM, die inzicht geeft in de mate waarin iemands zelfredzaamheid berust op eigen kracht, op eigen netwerk en op professionele hulp. De verwachting was dat doorontwikkeling van de ZRM-J tot een digitale variant leidt tot beter gebruik en benutting in cliëntcontact, wat de kans op een succesvol hulptraject weer vergroot.

De digitale variant van de ZRM-J zoals ingebouwd in de Krachtenwijzer heeft de volgende meerwaarde ten opzichte van de 'papieren' variant:

- Het is mogelijk om per domein doelen te formuleren, die visueel zichtbaar zijn. Per doel kan aanvullende informatie opgevraagd worden op basis van de infobullet 'i'.
- De domeinen worden uitgelegd in eenvoudige cliëntvriendelijke taal: in de toepassing is niet alleen de oorspronkelijke formulering van de ZRM-J te zien, je kunt deze ook tonen in cliëntvriendelijke taal waardoor de cliënt uitgenodigd wordt zelf een inschatting te maken van zijn zelfredzaamheid op een bepaald domein. De professional kan ook

eenvoudig wijzigen naar de 'professionaltaal', waardoor informatie duidelijk is voor alle partijen (zie Bijlage 1, figuur 1).

- De toevoeging van een 'krachtenverdeling': door middel van schuifjes kunnen cliënt en professional een inschatting maken welk deel van de zelfredzaamheid op een bepaald gebied de cliënt zelf voor elkaar heeft gekregen, voor welk deel hij gebruik maakt van zijn informele netwerk en voor welk deel hij zijn formele netwerken (dus professionals) gebruikt (zie Bijlage 1, figuur 2).

Vragen

Het onderzoek gaat in op de volgende vragen:

1. Wat zijn de ervaringen met de ZRM-J in de jeugdhulpverleningspraktijk?
 - a. Hoe wordt de ZRM-J in cliëntcontacten gebruikt?
 - b. Zijn cliënten en professionals tevreden over het gebruik van de ZRM-J?
 - c. Ervaren cliënten eigen regie?
 - d. Zijn cliënten en professionals tevreden over (de uitkomsten van) de zorg?
2. Wat zijn de gebruikservaringen van de ZRM-J binnen de Krachtenwijzer?
3. Wat zijn de kansen en belemmeringen voor implementatie van de ZRM-J en de Krachtenwijzer?

Methode

Deelnemers

Aan het onderzoek deden vijftien professionals van vier (jeugd)zorginstellingen mee: XONAR, Amarant, Entrea lindenhout en Cosis. XONAR en Entrea lindenhout zijn specialistische instellingen voor jeugd- en opvoedhulp. Amarant en Cosis zijn specialistische instellingen voor jongeren met een (lichte) verstandelijke beperking. Per instelling zijn enkele teams of behandelmodules geselecteerd om aan deze studie mee te doen. Het betrof teams waarin de begeleiding zich richtte op de jongeren zelf: Vertrektraining, zelfstandigheidstraining, woongroep 12-23 jaar en trainingshuis.

Op twee manieren zijn data verzameld: via evaluatielijsten die zijn ingevuld door professionals en jongeren nadat zij een ZRM-J hadden ingevuld en via interviews met professionals. Onderstaande Tabel 1 geeft weer hoeveel professionals en jongeren van de betreffende instelling een evaluatielijst over het gebruik van de ZRM-J hebben ingevuld en hoeveel professionals per instelling zijn geïnterviewd.

Tabel 1. Aantal ingevulde evaluatielijsten en afgenomen interviews

Naam instelling	Evaluatie Professionals ZRM-J (N=15)	Evaluatie Jongeren ZRM-J (N=33)	Interviews professionals ZRM-J (N=13)
Amarant	14	14	4
Cosis	2	2	
Entrea lindenhout	4	3	4
XONAR	27	14	5
Totaal	47	33	13

In totaal hebben vijftien professionals 47 evaluatielijsten ingevuld over 47 jongeren in de leeftijd van 12-23 jaar; 26 meisjes en 21 jongens. Van deze 47 jongeren hebben 33 jongeren (zeventien meisjes en zestien jongens) ook zelf een evaluatielijst ingevuld. De meeste evaluatielijsten zijn ingevuld bij Amarant en XONAR. Bij dertien professionals van drie instellingen zijn interviews afgenomen. Bij Cosis konden er nog geen interviews worden afgenomen omdat er in die periode (maart en april 2020) nog geen ervaringen waren opgedaan met de ZRM-J.

Meetinstrumenten

Evaluatielijst jongere

Deze vragenlijst bestaat uit negentien items: over de gebruiksvriendelijkheid van de ZRM-J (zes items), tevredenheid over het gebruik van de ZRM-J (vier items) en over de samenwerking met de

hulpverlener (negen items). De jongeren konden antwoorden geven op een 4-punts Likert-schaal met als antwoordopties 'helemaal niet', 'een beetje niet', 'een beetje wel' en 'helemaal wel'. Ook konden ze een toelichting geven op hun antwoorden. In Bijlage 2 wordt deze vragenlijst weergegeven.

Evaluatielijst professional

Deze vragenlijst bestaat uit zeventien items over gebruikservaringen van de ZRM-J. Het betrof zeven gesloten vragen over de wijze waarop de ZRM-J in het cliëntcontact is afgenomen, zes items over de gebruiksvriendelijkheid en zeven items rondom tevredenheid over het gebruik van ZRM-J. De items over gebruiksvriendelijkheid en tevredenheid gebruik werden beantwoord op een 4-punts Likert-schaal met als antwoordopties 'helemaal niet', 'een beetje niet', 'een beetje wel', 'helemaal wel'. Als ze de ZRM-J bij afronding van de hulpverlening invulden, kregen professionals de vraag vijf items in te vullen over de opbrengsten van het gebruik van de ZRM-J in het zorgtraject. Ook konden ze een toelichting geven op de antwoorden. In Bijlage 3 wordt deze vragenlijst weergegeven.

Interviews

De telefonische interviews gingen dieper in op de gebruikservaringen van de professionals met de ZRM-J. In Bijlage 4 worden de vragen voor de interviews weergegeven.

Procedure

In november 2019 hebben dertig professionals van XONAR, Amarant, Entrea lindenhout en Cosis deelgenomen aan een drie uur durende training, waarin ze geïnstrueerd werden in het gebruik van de ZRM-J ('papieren' versie). Ook zijn ze geïnformeerd over de Krachtenwijzer ('digitale' versie). Omdat de Krachtenwijzer op dat moment nog niet functioneerde, is gestart met het invullen van evaluatielijsten over het gebruik van de 'papieren' ZRM-J. Vanaf december 2019 hebben professionals de ZRM-J in gebruik genomen in het primaire proces van de deelnemende instellingen, waarbij ze gebruik maakten van BergOp, een *web based* applicatie om de evaluatielijsten in te vullen.

Met de instellingen is afgesproken om de ZRM-J minimaal één keer in te vullen bij aanvang van het hulpverleningstraject of – in al lopende contacten met cliënten - tijdens het traject. Bij voorkeur vulden de hulpverlener en de cliënt de ZRM-J samen in. Nadat zij de ZRM-J hadden ingevuld, vulden zowel de professionals als de cliënt een evaluatielijst in via BergOp. De dataverzameling vond plaats in de periode december 2019 tot oktober 2020. Uiteindelijk hebben vijftien van de dertig getrainde professionals een ZRM-J ingevuld gedurende de onderzoeksperiode. Daarnaast zijn in de periode maart tot april 2020 interviews gehouden met dertien professionals, die de ZRM-J minimaal één keer met een jongere hadden ingevuld. In deze interviews werd dieper ingegaan op gebruikservaringen van de ZRM-J. Gekozen is voor telefonische interviews omdat het aanvankelijke plan om focusgroepbijeenkomsten te organiseren door de coronapandemie niet gerealiseerd kon worden. Ook was de verwachting dat uit individuele interviews meer informatie te halen zou zijn dan uit een online focusgroepbijeenkomst.

Nadat de Krachtenwijzer in juni 2020 functioneel werd, en daarmee de digitale variant van de ZRM-J, konden professionals ervoor kiezen om de ZRM-J via de Krachtenwijzer in BergOp in te vullen. Vanwege de coronapandemie was het niet mogelijk om nogmaals bij de instellingen op bezoek te gaan. Daarom hebben deelnemende instellingen via e-mail een instructie ontvangen hoe zij de Krachtenwijzer konden invullen, als vervolg op de trainingen die zij in november 2019 hadden ontvangen. Mede door de Coronapandemie is het invullen van de ZRM-J via de Krachtenwijzer in de instellingen onvoldoende van de grond gekomen. Slechts twee ZRM-J's zijn via de Krachtenwijzer in BergOp ingevuld. Daardoor zijn er ook nauwelijks evaluatielijsten ingevuld. Medio november is de professionals die de Krachtenwijzer wel hebben ingevuld gevraagd naar hun ervaringen. Daarnaast hebben we enkele professionals van Reik bevroegd op hun ervaringen met de Krachtenwijzer. Als specialistische organisatie voor mensen met LVB-problematiek werkt Reik met het online cliëntenplatform van Jouw Omgeving, waar de Krachtenwijzer deel van uitmaakt. Omdat professionals bij Reik al wat langer met de Krachtenwijzer werken zijn hun ervaringen ter aanvulling van de bevindingen uit de huidige studie ook meegenomen.

Gedurende de dataverzamingsperiode van januari tot oktober 2020 hielden de onderzoekers nauw contact met de coördinatoren die binnen de instellingen de uitvoering van het onderzoek beheerden. In januari 2021 is met deze coördinatoren en enkele professionals uit de instellingen een afsluitende online bijeenkomst gehouden waarin het vervolg van de implementatie en doorontwikkeling van de Krachtenwijzer is besproken.

Resultaten

Ervaringen met de ZRM-J in de jeugdhulpverleningspraktijk

Gebruik van de ZRM-J in het zorgtraject

Aan professionals is in de evaluatielijsten én in de interviews gevraagd hoe zij de ZRM-J gebruikt hebben in de trajecten met hun cliënten. Dit zijn de resultaten:

Afname ZRM-J in cliënttrajecten

In de interviews is gevraagd in hoeverre de ZRM-J afgenomen kan worden binnen de lopende trajecten. Negen van de dertien professionals geven aan dat de ZRM-J in alle trajecten afgenomen kan worden. Vier professionals geven aan dat er situaties zijn waarin dit niet mogelijk of moeilijk is, met name wanneer jongeren beperkte taalvaardigheid en/of complexe problematiek hebben. Soms ondervinden zij technische problemen: een haperende of slechte internetverbinding die het invullen van de ZRM-J in BergOp bemoeilijkt. Om bovengenoemde redenen hebben vijf van de dertien professionals niet in alle gevallen waarin dat in principe mogelijk was de ZRM-J kunnen afnemen. Ook blijkt dat het voor het afnemen van de ZRM-J uitmaakt of de professional daarvoor gemotiveerd en enthousiast is en het nut ervan inziet. Hierdoor zijn sommige professionals heel consequent in de afname en anderen minder.

Invullen van de ZRM-J en het gebruik van de handleiding

Uit de evaluatielijsten blijkt dat 57 procent van de professionals de handleiding wel heeft gebruikt bij het invullen van de ZRM-J en 43 procent niet. Uit de interviews blijkt dat het merendeel van de professionals die de handleiding gebruikt hebben positief is (77 procent): ze vinden hem duidelijk en goed bruikbaar. Maar er zijn ook kritische geluiden (23 procent). Sommige professionals vinden hem te uitgebreid of te moeilijk voor de jongere. Daarbij moet opgemerkt worden dat de handleiding ook niet voor de jongere bedoeld is.

“Goed bruikbaar, ik vind hem heel goed”.

“De handleiding is duidelijk, maar er zijn te veel uitzonderingssituaties. Ik ben liever gewoon in gesprek met de jongere. De handleiding heeft te veel pagina’s”.

In de interviews is gevraagd naar verbeterpunten voor de handleiding. Daaruit komt naar voren dat er behoefte is aan een verkorte versie. Ook zou de handleiding in eenvoudiger taal geschreven mogen worden. De term ADL (Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen) is niet bij iedereen bekend.

Samen invullen of alleen

Uit de evaluatielijsten blijkt dat de meeste ZRM-J's (67 procent) door de hulpverleners samen met de jongeren zijn ingevuld. Het samen invullen gaat bij de ene jongere makkelijker en sneller dan bij

de andere, blijkt uit de interviews. Dit is afhankelijk van factoren als concentratie, begripsniveau en motivatie bij de jongeren.

Samen invullen heeft meerdere voordelen, zeggen professionals in de interviews:

- Het levert nieuwe informatie op, die je als hulpverlener niet altijd hebt. Het leidt ook tot meer diepgang in het gesprek.
- Het geeft de jongere inzicht in de eigen problematiek en in diens sterke kanten.
- De hulpverlener kan bij het samen invullen uitleg geven.
- Hulpverlener en jongere kunnen hun visie delen.

“Soms komen er zaken naar boven die nog niet bekend waren, zoals bij nieuwe cliënten meer duidelijkheid over netwerk, middelengebruik.”

“Het voordeel is dat het wat andere gespreksstof geeft. Vooral te merken bij de jongeren waarmee je langer samenwerkt. Je gaat terugblikken. Het is verdieperder.”

“Als ze hem bekijken zien ze waar ze staan, het geeft inzicht, en ze krijgen een aha-erlebnis: “Het is zo gek nog niet”, of: “Daar zitten de tekortkomingen”. Dat is een voordeel, zeker omdat het zo specifiek is.”

Uit de evaluatielijsten blijkt dat een minderheid (26 procent) van de hulpverleners de ZRM-J alleen invult. In de interviews noemen zij de volgende nadelen van het samen invullen:

- Aandachts- en concentratieproblemen, gebrek aan motivatie, een beperkt begripsniveau, sociaal-emotionele problemen of een beperkt reflectievermogen van de jongere maken het invullen soms lastig.
- Het is extra werk, een extra handeling.
- De vragenlijst is voor sommige jongeren te ingewikkeld.
- De vragenlijst is niet specifiek/concreet genoeg.

Een voordeel van de ZRM-J alleen invullen, vinden professionals dat het minder tijd kost.

Daarentegen vinden ze het wel veel minder transparant tegenover de cliënt, omdat er geen wisselwerking met hem of haar is.

“Het is een tijdrovende klus, die je apart dient in te plannen en die veel vraagt van de jongeren.”

“Wanneer een cliënt weinig zelfinzicht heeft is het moeilijk om deze samen in te vullen. Een cliënt denk dan soms dat hij/zij al op zichzelf kan wonen terwijl hier nog veel valkuilen in zitten.”

“Vaak begrijpen de jongeren niet de inhoud. Dit moet je telkens uitleggen. Voor sommige jongeren is het niet makkelijk omschreven en geen jip-en-janneke taal”.

Uit de evaluatielijsten blijkt voorts dat het invullen van de ZRM-J in de meeste gevallen gebeurde op basis van informatie van de jongere (81 procent) en op basis van observaties van professionals (57 procent). Invullen op basis van het dossier (38 procent), andere informanten (23 procent) en informatie van ouders (11 procent) gebeurde minder vaak.

Inzet ZRM-J in het cliëntcontact

Professionals konden via een open vraag in de evaluatielijst laten weten hoe zij de ZRM-J gebruiken in het cliëntcontact. Ook is hier in de interviews op doorgevraagd. Uit deze beide bronnen komt het volgende beeld naar voren:

- De ZRM- J is in de meeste gevallen niet gebruikt om een plan van aanpak op te stellen, aangezien dit direct aan het begin van een hulpverleningstraject al gebeurd is en de ZRM-J vaak pas later is ingevuld.
- Het gebruik van de ZRM-J kan wél helpen om doelen te bepalen en toe te voegen. Ook kan het werkdoelen concreter maken. Dit geldt alleen als de ZRM-J aan het begin van een hulpverleningstraject wordt ingezet.
- Het gebruik van de ZRM-J geeft inzicht in de voortgang, in de bestaande leefsituatie, en specifiek in de domeinen. Ook geeft het inzicht in de zienswijze van de jongere.

“Ik heb meer inzicht gekregen in haar situatie, o.a. school, dag- en nachtritme, financiën”.

“De doelen staan al vast. Ik kan alleen de werkdoelen aanvullen. De ZRM-J heeft daarop minimale invloed.”

“De ZRM-J is heel concreet en het wordt heel inzichtelijk gemaakt. Het wordt op papier gezet in een makkelijk schema. Dus het geeft meer onderbouwing.”

Tevredenheid over het gebruik van de ZRM-J

Aan professionals is in de evaluatielijsten én in de interviews gevraagd in hoeverre zij tevreden zijn over het gebruik van de ZRM-J. Ook jongeren is gevraagd naar hun tevredenheid met de ZRM-J. Zij hebben alleen evaluatielijsten ingevuld. Dit zijn de resultaten:

Wat de professionals vinden

Aan professionals is in de evaluatielijsten een aantal stellingen voorgelegd over de ZRM-J. Tabel 2 geeft de stellingen weer met daarnaast de gemiddelde scores van alle respondenten.

Tabel 2 Gemiddelde score op gebruik en tevredenheid over ZRM-J bij professionals (N=47)

Items	Gemiddelde score	SD
De ZRM-Jongeren verheldert de hulpvraag	3,02	0,68
De ZRM-Jongeren geeft inzicht in de beschermende factoren en krachten van de cliënt	3,09	0,50
De ZRM-Jongeren geeft inzicht in de risicofactoren en probleemgebieden van de cliënt	3,23	0,70
Er zijn doelen geformuleerd op basis van de uitkomsten van de ZRM-Jongeren	2,35	0,79
De ZRM-Jongeren maakt duidelijk welke hulp deze cliënt nodig heeft	3,04	0,55
De ZRM-Jongeren draagt bij aan het plan van aanpak	2,85	0,96
De ZRM-Jongeren is in begrijpelijke taal geformuleerd	2,45	0,88
De ZRM-Jongeren is eenvoudig in gebruik	3,17	0,77
De ZRM-Jongeren past goed binnen mijn bestaande werkproces	3,19	0,74
De invultijd van de ZRM-Jongeren is acceptabel	3,40	0,58
De ZRM-Jongeren zorgt ervoor dat onderwerpen aan de orde komen, die anders niet ter sprake zouden komen	2,30	0,72
De ZRM-Jongeren draagt bij aan een goede samenwerkingsrelatie met de cliënt	2,67	0,70

1= helemaal niet 2= een beetje niet 3 = een beetje wel 4= helemaal wel

Bij de verschillende items is nagegaan of er significante verschillen zijn in scores voor het moment waarop de ZRM-J in het traject is afgenomen (bij aanvang, tussentijds of aan het einde) en of er verschillen zijn tussen instellingen die hulp bieden aan jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB) en instellingen die jongeren met een gemiddeld IQ hulp bieden. Waar dat relevant is, volgt daarop een toelichting.

Uit de antwoorden op de stellingen blijkt dat professionals positief zijn over het inzicht dat de ZRM-J geeft in de risicofactoren en probleemgebieden van de jongere. Dit geldt overigens vooral bij

aanvang en aan het einde van de behandeling, en minder tussentijds¹. Ook geeft de ZRM-J inzicht in de beschermende factoren en krachten van de jongere. Verder vinden professionals de ZRM-J over het algemeen eenvoudig in gebruik, past het binnen hun bestaande werkproces en vinden ze de invultijd acceptabel.

Minder positief zijn professionals over de mogelijkheid om een plan van aanpak te maken en om doelen te formuleren op basis van de uitkomsten van de ZRM-J. Nadere analyses laten zien dat er een tendens lijkt te zijn dat professionals het formuleren van doelen voornamelijk laag waarderen bij aanvang en aan het einde van de behandeling. Bij een tussentijdse afname van de ZRM-J lijken zij het formuleren van doelen hoger te waarderen². Uit de interviews blijkt juist het tegenovergestelde. Professionals vinden de afname van de ZRM-J bij aanvang van de behandeling het meest helpend; op die manier kunnen ze de resultaten uit de ZRM-J gebruiken bij het opstellen van het plan van aanpak en bij het bepalen van doelen. Professionals zijn van mening dat de ZRM-J er niet altijd voor zorgt dat er nieuwe onderwerpen op tafel komen.

Professionals van een LVB-instelling zijn wat positiever over het formuleren van doelen op basis van de ZRM-J dan professionals van een niet-LVB-instelling³. Ook lijken professionals bij een LVB-instelling wat positiever over de samenwerkingsrelatie met de cliënt dan professionals van een niet-LVB instelling⁴. Daarentegen zijn zij wat minder positief over het inzicht in risicofactoren en probleemgebieden dat de ZRM-J geeft, in vergelijking met professionals van een niet-LVB instelling⁵.

Uit de toelichtingen op de evaluatievragenlijst blijkt dat veel professionals vinden dat de ZRM-J teveel moeilijke termen bevat en niet begrijpelijk is geformuleerd. Voor sommige jongeren vinden zij de ZRM-J te lang en teveel concentratie vragen. Ook is de term ADL (Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen) bij jongeren niet bekend. Tot slot geven ze aan dat er soms wel en soms niet onderwerpen besproken worden die anders niet ter sprake zouden komen.

“Ik gebruik de ZRM-J niet per se om in gesprek te gaan over lastige onderwerpen. Ik denk wel dat onderwerpen sneller boven tafel komen.”

“Met een paar jongeren heb ik een leuk gesprek gehad en meer informatie gekregen.”

¹ Gemiddelde score aanvang = 3,29; tussentijds = 2,93; einde = 3,80 (F=3,37; p=.04)

² Gemiddelde score aanvang = 2,21; tussentijds = 2,77; einde = 2,00 (F=2,93; p=.06)

³ Gemiddelde score LVB-instelling = 2,80; niet-LVB-instelling = 2,13 (t=2,90 p=.01)

⁴ Gemiddelde score LVB-instelling = 2,94; niet-LVB-instelling = 2,53 (t=1,92 p=.06)

⁵ Gemiddelde score LVB-instelling = 2,93; niet-LVB-instelling = 3,39 (t=2,18 p=.04)

Wat de jongeren vinden

Ook aan de jongeren is aan de hand van stellingen gevraagd in hoeverre zij tevreden zijn over het gebruik van de ZRM-J. Tabel 3 geeft de gemiddelde scores op deze stellingen weer.

Tabel 3. Gemiddelde scores op tevredenheid gebruik ZRM-J bij jongeren (N=31)

Items	Gemiddelde Score	SD
De ZRM-Jongeren is in begrijpelijke taal opgeschreven	2,55	1,21
Het was makkelijk om de ZRM-Jongeren in te vullen	2,94	1,06
Ik vond het nuttig om de ZRM-Jongeren met mijn hulpverlener in te vullen	3,10	0,98
Ik vond het leuk om de ZRM-Jongeren met mijn hulpverlener in te vullen	2,68	1,01

1= helemaal niet 2= een beetje niet 3 = een beetje wel 4= helemaal wel

Jongeren scoren over het algemeen gemiddeld op de items over tevredenheid van gebruik, maar verschillen daarover ook flink met elkaar van mening zoals te zien is aan de relatief hoge standaarddeviatie (SD). Ze zijn niet uitgesproken tevreden over het gebruik van de ZRM-J, maar ook niet uitgesproken ontevreden. Van de zes jongeren die op bovenstaande items een toelichting geven, vinden vier jongeren dat de ZRM-J niet in begrijpelijke taal is beschreven. Dat maakt het ook lastig om hem in te vullen.

“Ik begreep er ondanks uitleg niet veel van”.

“Het was in een hele moeilijke taal getypt, het zou beter zijn geweest als het duidelijke taal was want ik heb dyslexie en dan is het heel moeilijk om het te begrijpen”.

Ervaren eigen regie en samenwerking met hulpverlener

Aan jongeren is met de evaluatielijst gevraagd in welke mate zij eigen regie ervaren in hun zorgtraject en hoe zij de samenwerking met hun hulpverlener ervaren. Dit zijn de resultaten:

Eigen regie jongeren door invullen ZRM-J

Met stellingen is jongeren gevraagd hoe zij het samen invullen van de ZRM-J met hun hulpverlener hebben ervaren en in hoeverre dit bijdraagt aan het ervaren van eigen regie. In Tabel 4 worden de stellingen weergegeven met daarnaast de gemiddelde scores van de respondenten.

Tabel 4. Gemiddelde scores op samen invullen van de ZRM-J met hulpverlener (N=32)

Items	Gemiddelde score	SD
Doordat ik samen met mijn hulpverlener de ZRM-jongeren heb ingevuld:		
is mijn hulpvraag duidelijk geworden	3,03	0,90
weet ik wat mijn krachten zijn	3,00	0,84
weet ik wat mijn problemen zijn	3,06	0,76
kan ik mijn doelen bepalen	3,44	0,72
weet ik welke hulp ik nodig heb	3,22	0,71
kunnen we een plan van aanpak maken	3,26	1,00

1= helemaal niet 2= een beetje niet 3 = een beetje wel 4= helemaal wel

Het meest positief zijn de jongeren over het kunnen bepalen van hun doelen en over de mogelijkheid een plan van aanpak te maken doordat zij samen met de hulpverlener de ZRM-J hebben ingevuld. Kijken we naar de fase waarin de ZRM-J is ingezet, dan blijkt dat jongeren beter weten welke hulp zij nodig hebben als zij de ZRM-J tussentijds of aan het einde van hun behandeling invullen⁶. Dit geldt ook voor het maken van het plan van aanpak⁷.

Zeven van de 31 jongeren hebben een toelichting gegeven op bovenstaande items. Daaruit blijkt dat vijf van hen vinden dat het invullen van de ZRM-J niet bijdraagt aan de genoemde onderwerpen. Zij vinden de vragenlijst ingewikkeld geschreven, begrijpen niet altijd waarom hij nodig is en geven aan dat krachten, doelen en problemen al eerder helder waren.

Samenwerking met hulpverlener en regie over behandeling

Jongeren hebben ook vragen beantwoord op het gebied van samenwerking met hun hulpverlener en in hoeverre zij daarbij in het algemeen het gevoel hebben dat ze regie hebben over hun behandeling. Tabel 5 geeft deze resultaten weer.

⁶ Gemiddelde score aanvang = 2,94; tussentijds = 3,55; einde = 3,40 (F=2,93; p=.07).

⁷ Gemiddelde score aanvang = 2,88; tussentijds = 3,73; einde = 3,50 (F=2,81; p=.08).

Tabel 5. Gemiddelde scores op relatie en samenwerking met hulpverlener bij jongeren (N=31)

Items	Gemiddelde Score	SD
Mijn hulpverlener helpt mij goed met mijn problemen	3,68	0,48
Ik heb samen met mijn hulpverlener het plan van aanpak gemaakt	3,47	0,63
Mijn hulpverlener beslist wat goed is voor mij	2,61	0,99
Mijn hulpverlener helpt mij om zelf oplossingen te bedenken	3,70	0,47
Mijn hulpverlener luistert meestal naar wat ik graag wil	3,81	0,40
Ik voel me serieus genomen door mijn hulpverlener	3,81	0,48
Ik heb door de hulp van mijn hulpverlener meer vertrouwen in de toekomst	3,16	0,86
Ik kan goed samenwerken met mijn hulpverlener	3,77	0,50

1= helemaal niet 2= een beetje niet 3 = een beetje wel 4= helemaal wel

De jongeren zijn over het algemeen behoorlijk positief over de samenwerking en relatie met hun hulpverlener en de regie die zij ervaren over hun behandeling. Ze voelen zich serieus genomen, vinden dat er naar hen geluisterd wordt en dat de hulpverlener hen helpt om zelf oplossingen te bedenken. Ze vinden dat ze goed kunnen samenwerken met hun hulpverlener en voelen zich geholpen. Jongeren hebben minder het gevoel dat de hulpverlener beslist wat goed is voor hen. Uit aanvullende analyses blijkt dit gevoel vooral bij het begin van de behandeling het minst te zijn. Bij de tussentijdse meting en aan het einde van de behandeling ervaren jongeren wat vaker dat de hulpverlener beslist wat goed is voor hen⁸. Daarnaast blijkt dat de jongeren voornamelijk bij tussentijdse metingen en aan het einde van de behandeling meer vertrouwen in de toekomst hebben⁹.

“Mijn ouders doen ook veel”.

“Mijn hulpverlener maakte geen beslissingen voor mij, zij begeleidde mij met het maken van mijn eigen keuzes”.

⁸ Gemiddelde score aanvang = 2,13; tussentijds = 3,08; einde = 3,00 (F=4,14; p=.03).

⁹ Gemiddelde score aanvang = 2,80; tussentijds = 3,42; einde = 3,75 (F=3,20; p=.06).

Bijdrage ZRM-J aan opbrengsten van de zorg

Aan professionals zijn stellingen voorgelegd over de opbrengsten van de ZRM-J in zorgtrajecten. Omdat professionals meerdere jongeren begeleiden, ook jongeren bij wie zij geen ZRM-J hebben afgenomen, kunnen zij aangeven in hoeverre de ZRM-J volgens hen een bijdrage levert aan efficiëntere zorg en evaluatie van de zorg. Niet alle professionals hebben deze vragen beantwoord. Omdat jongeren niet kunnen beoordelen in hoeverre hun zorg efficiënter is door de ZRM-J, is hen gevraagd in hoeverre zij tevreden zijn over het resultaat van de hulp tot nu toe. Tabel 6 geeft deze resultaten weer.

Tabel 6. Gemiddelde scores op opbrengst van inzet ZRM-J bij professionals; tevredenheid resultaat hulp jongeren

	Gemiddelde Score	SD
Items professionals (N=31)		
De ZRM-Jongeren draagt bij aan het verkorten van de behandelduur	1,90	0,76
De ZRM-Jongeren draagt bij aan efficiënter inzetten van de zorg	2,50	0,68
De ZRM-Jongeren draagt bij aan de evaluatie van de geboden hulp	2,86	0,58
De ZRM-Jongeren heeft een meerwaarde gehad in dit traject	2,25	0,89
Item jongeren (N=31)		
Ik ben tevreden over het resultaat van de hulp tot nu toe	3,65	0,61

1= helemaal niet 2= een beetje niet 3 = een beetje wel 4= helemaal wel

Professionals vinden in het algemeen dat de inzet van de ZRM-J niet bijdraagt aan een kortere behandelduur. Wel draagt het in enige mate bij aan het efficiënter inzetten van zorg en aan de evaluatie van de hulp. Jongeren zijn in het algemeen heel tevreden over de resultaten van de hulp tot nu toe. In hoeverre dat samenhangt met het gebruik van de ZRM-J is niet beoordelen.

De domeinen van de ZRM-J

In de interviews is professionals gevraagd of zij de dertien domeinen van de ZRM-J belangrijk en helder geformuleerd vinden en of de informatie die zij nodig hebben om het betreffende domein te kunnen beoordelen, goed te achterhalen is. Tabel 7 geeft de resultaten weer.

Tabel 7. Gemiddelde score op aspecten rondom domeinen ZRM-J door professionals (N=13)

De domeinen	Domein is belangrijk		Formulering is helder		Informatie goed te achterhalen	
	Gemiddelde score	SD	Gemiddelde score	SD	Gemiddelde score	SD
1. Financiën	3,91	0,30	3,40	0,70	3,60	0,70
2. Werk & Opleiding	3,90	0,32	3,67	0,71	3,78	0,44
3. Tijdsbesteding	3,82	0,40	3,40	0,84	3,30	0,82
4. Huisvesting	3,50	0,97	3,33	0,71	3,67	0,71
5. Huiselijke relaties	3,91	0,30	3,40	0,70	3,50	0,71
6. Geestelijke gezondheid	3,82	0,40	3,50	0,53	3,30	0,82
7. Lichamelijke gezondheid	3,80	0,63	3,40	0,70	3,60	0,70
8. Middelengebruik	3,91	0,30	3,40	0,70	3,20	1,03
10. Basale ADL	3,64	0,67	3,20	0,63	3,40	0,97
11. Instrumentele ADL	3,64	0,67	3,10	0,88	3,30	0,82
12. Sociaal netwerk	3,91	0,30	3,40	0,70	3,70	0,67
13. Maatschappelijke participatie	3,64	0,67	3,10	1,10	3,40	0,84
14. Justitie	3,55	0,69	3,30	1,06	3,40	0,70

1= helemaal niet 2= een beetje niet 3 = een beetje wel 4= helemaal wel

Belangrijk: het domein richt zich op een aspect van functioneren dat belangrijk is om de zelfredzaamheid te bepalen

Helder omschreven: het is duidelijk wat er precies bedoeld wordt met deze indicator

Informatie is goed te achterhalen: het is goed mogelijk deze informatie in gesprek met de cliënt te achterhalen

Professionals vinden alle domeinen heel belangrijk, zo blijkt uit de vrij hoge gemiddelde scores in Tabel 7. De domeinen “maatschappelijke participatie”, “instrumentele ADL”, en “basale ADL” vinden zij het minst duidelijk omschreven; “werk en opleiding” het duidelijkst. Informatie over “werk en opleiding” kunnen zij goed achterhalen, informatie over “middelengebruik” minder. Uit de interviews blijkt dat de professionals een paar domeinen missen: sociale media, levensloop en seksualiteit. ADL is een moeilijk begrip dat de meeste jongeren niet kennen. Uit de aanvullende toelichting van professionals in de interviews over dit onderwerp komt naar voren dat zij in het algemeen vinden dat de ZRM-J ingewikkeld is geschreven en niet in de taal van de jongere.

De toekomst van de ZRM-J

In de interviews is aan de dertien professionals gevraagd wat zij de meerwaarde vinden van de ZRM-J en wat er volgens hen nodig is voor implementatie. Hieruit komt het volgende algemene beeld naar voren:

De toegevoegde waarde van de ZRM-J en de vlakken waarop deze echt iets toevoegt

- Het geeft meer inzicht in de problemen en de hulpvraag van de jongere. Professionals hebben behoefte om de ZRM-J bij de start van het traject in te zetten, omdat het dan echt bijdraagt aan het in kaart brengen van de hulpvraag en het formuleren van doelen.
- Het draagt bij als evaluatie-instrument; het is een middel om verandering en vooruitgang zichtbaar te maken.
- De ZRM-J geeft inzicht in kwaliteiten en sterke kanten van de jongere

“Vooruitgang wordt heel duidelijk zichtbaar; dat het een succesverhaal is.”

“Het helpt bij het in kaart brengen van de daadkracht van jongeren en is daarbij een startpunt voor het neerzetten van een behandeling”.

“Bij het afsluiten van een hulpverleningstraject is het ook een middel om te kijken of er verandering is gekomen na de start van de hulpverlening”.

Kritische reacties zijn er ook. Zo vinden sommige professionals de ZRM-J weinig toevoegen aan de behandeling. Ook ervaren zij overlap met andere vragenlijsten die ze al gebruiken, waardoor invullen als dubbel werk voelt.

Nodig om de ZRM-J goed te implementeren

Voorwaarden voor een goede implementatie zijn volgens professionals:

- Laten invullen bij de instroom, dus eerder in het hulpverleningstraject
- Training van personeel, meer uitleg
- Doen & oefening (ervaring opdoen)
- Koppeling aan plan/ECD (efficiëntie)

Mogelijke belemmeringen voor een goede implementatie zijn:

- Er zijn al zoveel vragenlijsten
- BergOp functioneert niet altijd goed, bijvoorbeeld bij het versturen van vragenlijsten.
- Het leidt tot extra werk, kost veel tijd, is te uitgebreid.

Ervaringen met de ZRM-J binnen de Krachtenwijzer

De Krachtenwijzer is een digitale omgeving waarin de ZRM-J kan worden ingevuld met een aantrekkelijke vormgeving (zie Inleiding). Het invullen van de Krachtenwijzer verloopt via een koppeling tussen BergOp en JouwOmgeving. JouwOmgeving is een digitaal platform waar de Krachtenwijzer in is opgenomen. Professionals loggen in BergOp in en worden via een koppeling doorgeleid naar Jouw Omgeving. Daar moeten zij opnieuw inloggen met een ander wachtwoord om de Krachtenwijzer te kunnen invullen.

Vanaf juni 2020 zijn de instellingen gestart met het werken met de Krachtenwijzer. Dit was later dan beoogd en is te wijten aan technische tegenvallers in de realisatie van de Krachtenwijzer en vervolgens aan de coronapandemie. Bij de deelnemende instellingen zijn veel minder ZRM-J's via de Krachtenwijzer ingevuld dan beoogd. Professionals geven aan dat ze de Krachtenwijzer onvoldoende hebben kunnen implementeren door gebrek aan tijd, de veranderde omstandigheden waarin ze hun werk moeten doen (weinig face-to-face-contacten met cliënten en het team vanwege de coronamaatregelen). Daarom hebben we medio november 2020 de professionals die wel een Krachtenwijzer hadden ingevuld, bevraagd op hun ervaringen. Daarnaast hebben we professionals van Reik die al langer met de Krachtenwijzer werken (zie Inleiding), benaderd om hun ervaringen met de Krachtenwijzer te delen. Zo hebben we de ervaringen van in totaal vijf professionals verzameld. Daarnaast hebben we in januari 2021 een online bijeenkomst georganiseerd met een afvaardiging van acht personen van de instellingen die aan deze studie hebben deelgenomen, inclusief Reik. Het doel van deze bijeenkomst was met elkaar in gesprek te gaan over de potentie en de implementatiemogelijkheden van de Krachtenwijzer. Al deze gesprekken hebben de volgende resultaten opgeleverd:

Tevredenheid over het gebruik

De handleiding voor het invullen van de Krachtenwijzer ervaren professionals als duidelijk. Maar de huidige omleiding vanuit BergOp naar Jouw Omgeving waarin opnieuw ingelogd moet worden om een Krachtenwijzer in te vullen, ervaren ze als omslachtig.

“Ik moet een programma openen om een programma te openen waarmee ik een programma kan openen (red. MoreCare4, BergOp, Krachtenwijzer)”.

Iedereen is het erover eens dat de Krachtenwijzer veel potentie heeft en professionals verkiezen deze boven de ZRM-J. Eén professional zou graag standaard met de Krachtenwijzer willen werken, omdat deze bijzonder goed aansluit bij de methodiek waarmee hij werkt (de Vertrektraining). Ook andere professionals vinden dat het instrument goed zicht geeft op de vaardigheden van de jongere, dat het een overzichtelijk, volledig en helder beeld geeft en visueel aantrekkelijk is. Dit

geeft de cliënt goed inzicht in de eigen situatie, krachten, doelen en voortgang. Daardoor motiveert dit instrument tot het aanleren van vaardigheden. Het gebruik geeft soms interessante discussies.

De professionals zijn vooral enthousiast over de krachtenverdeling waarbij iemand met schuifjes aan kan geven in hoeverre de jongere het niveau van zelfredzaamheid bereikt en in hoeverre hij daarvoor gebruik maakt van zijn (in)formele netwerk. Een professional van Reik geeft aan dat deze krachtenverdeling ook - juist - bij cliënten met een licht verstandelijke beperking goed aansluit en een prettig middel is om in gesprek te gaan over vaardigheden en beperkingen. Tot slot werken veel gemeentes (in de wijkteams) al met de ZRM. Dat maakt de Krachtenwijzer met daaraan toegevoegd een ZRM-J een geschikt middel in de samenwerking met de gemeente.

Implementatiemogelijkheden

Professionals noemen ook voorwaarden die zij essentieel vinden voor het gebruik en de implementatie van de Krachtenwijzer. Zo vraagt het instrument een goede training om de mogelijkheden die het biedt ook te benutten. Ze denken daarvoor aan een online training en een goede handleiding. Enkele professionals merken op dat de jongeren het invullen soms lastig vinden, en niet altijd de meerwaarde zien. Administratief kost het gebruik van de Krachtenwijzer de professional ook tijd en binnen kortdurende trajecten sluit de Krachtenwijzer niet altijd aan. Borging binnen de organisatie is belangrijk omdat het introduceren van een nieuw instrument altijd tijd- en geldinvesteringen vraagt en omdat draagvlak onder professionals essentieel is voor een goed gebruik. Organisaties moeten een keuze maken welke instrumenten ze wel en niet gebruiken om te voorkomen dat zowel professionals als jongeren overbelast raken met instrumenten. Het werkt prettig als de Krachtenwijzer benut kan worden binnen het systeem waarmee de organisatie al werkt.

Conclusie en aanbevelingen

Het Nji, Praktikon en de GGD Amsterdam hebben begin 2020 de Zelfredzaamheid-Matrix voor Jongeren gelanceerd, een instrument dat de mate van zelfredzaamheid bij jongeren van 12 tot 18 jaar in kaart brengt. Een eerste verkenning van het gebruik van het instrument in de jeugdhulpverleningspraktijk en van de ervaringen die zijn opgedaan met een digitale variant van de ZRM-J, ingebouwd in de Krachtenwijzer heeft de volgende bevindingen en aanbevelingen voor het vervolg opgeleverd.

Bruikbaarheid van de ZRM-J binnen de jeugdhulpverleningspraktijk

Gebruik van de ZRM-J in het zorgtraject en tevredenheid over het gebruik

Volgens zowel professionals als jongeren is de ZRM-J in veel behandeltrajecten een geschikt instrument om te gebruiken. Doordat het ingaat op belangrijke levensdomeinen geeft het goed inzicht in de problematiek en krachten van de jongere, diens hulpvraag, de voortgang van de behandeling en de zienswijze van de jongere. De meningen verschillen over het moment waarop de ZRM-J het beste ingezet kan worden: aan het begin van een hulpverleningstraject, bij het bepalen van doelen en het maken van een plan van aanpak of pas na de start van een traject. De meeste professionals vullen de ZRM-J samen met de jongere in en zien daarvan als voordeel dat er meer diepgang in het gesprek komt en soms ook nieuwe informatie oplevert. Daarnaast geeft het jongeren zelf veel inzicht, bijvoorbeeld dat ze meer kunnen dan dat ze aanvankelijk dachten. Ook bij jongeren met LVB-problematiek blijkt de ZRM-J een geschikt instrument om doelen te formuleren.

Qua inhoud van de ZRM-J vinden professionals over het algemeen dat de dertien levensdomeinen voldoende dekkend zijn. Ze zijn belangrijk en goed te achterhalen. De domeinen zijn niet allemaal helder omschreven. Professionals missen de domeinen sociale media, levensloop en seksualiteit. Veel professionals gebruiken de handleiding bij het invullen van de ZRM-J. Zij vinden die over het algemeen duidelijk en goed bruikbaar. Wel vinden ze dat zowel de ZRM-J als de handleiding in eenvoudiger taal en korter verwoord zou mogen zijn. Jongeren beamen dit nadrukkelijk. Dit is een belangrijk punt van kritiek, zeker omdat professionals en cliënt de ZRM-J bij voorkeur samen invullen.

Ervaren eigen regie van jongeren en samenwerking met de hulpverlener

Jongeren die samen met hun hulpverlener de ZRM-J hebben ingevuld, ervaren daarbij in zekere mate eigen regie. Door het invullen van de ZRM-J kunnen zij doelen bepalen, een plan van aanpak maken en weten zij welke hulp zij nodig hebben. Daarnaast zijn jongeren in het algemeen heel tevreden over de samenwerking met hun hulpverlener: ze voelen zich serieus genomen, de hulpverlener luistert naar hen en bedenkt samen met hen oplossingen. Jongeren hebben meestal niet het gevoel dat hun hulpverlener voor hen beslist.

Deze resultaten geven aan dat jongeren een behoorlijke mate van eigen regie ervaren in hun behandel- of begeleidingstraject. Welke specifieke bijdrage het invullen van de ZRM-J samen met de hulpverlener daar aan levert is echter niet goed te beoordelen.

Bijdrage ZRM-J aan opbrengsten van de zorg

Volgens professionals levert de ZRM-J niet direct een bijdrage aan de opbrengsten van de zorg. Het zorgt niet voor een kortere behandelduur of een efficiëntere inzet van zorg. Wel kan de ZRM-J in enige mate bijdragen aan de evaluatie van de zorg. Jongeren zijn in het algemeen heel tevreden over de resultaten van de hulp tot nu toe, maar het is niet duidelijk in hoeverre de ZRM-J daar een actieve rol in speelt. Professionals zien in het algemeen wel de meerwaarde van de ZRM-J omdat deze inzicht geeft in de kwaliteiten, sterke kanten en problematiek van de jongeren en bijdraagt aan het verhelderen van de hulpvraag. Zij zien zeker ook de meerwaarde van de ZRM-J als evaluatie-instrument. Daarnaast zien ze ook overlap met andere instrumenten en kost het invullen hen extra tijd. In deze studie is de ZRM-J veelal eenmalig afgenomen in de verschillende begeleidingstrajecten. Het is denkbaar dat de ZRM-J bij een structurele inbedding in het zorgtraject wel bijdraagt aan een efficiëntere inzet van zorg, zeker als hij gebruikt zou worden om een plan van aanpak te formuleren en de zorg tussentijds te evalueren.

Bruikbaarheid van de Krachtenwijzer

Een eerste start is gemaakt met het gebruik van de ZRM-J binnen de digitale omgeving van de Krachtenwijzer. Vanwege technische tegenvallers en de coronamaatregelen (waardoor minder face-to-face-contact mogelijk was) zijn er minder Krachtenwijzers ingevuld dan de bedoeling was. De ervaringen van professionals zijn zowel individueel als tijdens een online bijeenkomst met afgevaardigden uit de deelnemende instellingen opgetekend om informatie te krijgen over de potentie en mogelijke verdere implementatie van de Krachtenwijzer.

Positieve ervaringen met de Krachtenwijzer hebben te maken met de visueel aantrekkelijke weergave en het overzichtelijke totaalbeeld van de problematiek, de sterke kanten van de jongere en de ontwikkeling daarin. Meer dan de ZRM-J biedt de Krachtenwijzer een overzichtelijk, visueel aantrekkelijk totaalbeeld. De krachtenverdeling waaruit duidelijk wordt in welke mate jongeren zelfredzaamheid zelf kunnen realiseren en/of daarbij gebruik maken van een (in)formeel netwerk, zien professionals als meerwaarde. Ook het gebruik kunnen maken van cliënttaal, waarin de domeinen van de ZRM-J eenvoudiger zijn beschreven, ervaren zij als positief. De Krachtenwijzer sluit daarmee ook goed aan bij jongeren met LVB-problematiek. Het is een prettig middel om in gesprek te gaan over vaardigheden en beperkingen. Negatieve ervaringen met de Krachtenwijzer hebben vooral te maken met de techniek: de wijze waarop de koppeling tussen BergOp en de Krachtenwijzer nu is vormgegeven, is omslachtig en demotiverend. Ook ervaren sommige professionals het invullen van de Krachtenwijzer als tijdrovend. Een goede training en duidelijke handleiding zijn nodig om de Krachtenwijzer optimaal te kunnen benutten.

Aanbevelingen voor verdere implementatie van ZRM-J en Krachtenwijzer

Professionals en jongeren vinden de ZRM-J een geschikt instrument om in een zorgtraject gebruiken. Het geeft een goed beeld van de kwaliteiten en krachten van jongeren en de ervaren problematiek op belangrijke levensdomeinen. De ZRM-J lijkt het meeste op te leveren wanneer deze samen met de jongere wordt ingevuld. Dit leidt er soms toe dat onderwerpen diepgaander worden besproken, of onderwerpen juist aan bod komen, die eerder niet besproken werden. Het samen invullen kan ook bijdragen aan het gevoel van eigen regie dat jongeren ervaren: samen doelen formuleren en een plan van aanpak maken. Het samen invullen van de ZRM-J is daarmee ook al een stap op weg naar zelfredzaamheid; door het samen bespreken wordt voor jongeren inzichtelijk op welke levensdomeinen zij al voldoende zelfredzaam zijn en op welke nog niet. Dit sluit aan bij de ontwikkelingsopgaven waar jongeren voor staan: steeds meer zelfredzaamheid op verschillende levensdomeinen op weg naar zelfstandigheid.

De instellingen die aan deze studie hebben meegewerkt hebben de ZRM-J vooral gebruikt bij jongeren, al dan niet met LVB-problematiek, die begeleiding en ondersteuning ontvangen op hun weg naar zelfstandigheid (Vertrektraining, trainingshuis). De ZRM-J sluit goed aan bij de doelstellingen van deze modules en begeleidingsvormen. Bij deze studie waren geen wijkteams of andersoortige vormen van (ambulante) begeleiding voor jongeren betrokken. Het is voorstelbaar dat de ZRM-J als screeningsinstrument voor jongeren ook geschikt is voor wijkteams, net als de ZRM waar veel wijkteams al mee werken. Een wijkteam is vaak de start van eventuele hulpverlening en maakt snel inzichtelijk op welke levensdomeinen extra ondersteuning nodig is. Door structureel bij iedereen naar dezelfde levensdomeinen te vragen wordt voorkomen dat mogelijke problemen onderbelicht blijven en kan snel en adequaat de juiste begeleiding en ondersteuning worden ingezet.

Om de ZRM-J binnen organisaties goed te kunnen implementeren en borgen is het belangrijk dat er draagvlak wordt gecreëerd, dat professionals goed getraind worden in het gebruik van de ZRM-J en dat de ZRM-J een duidelijke plaats krijgt in het zorgtraject. Professionals geven in de interviews aan dat de ZRM-J het beste bij aanvang van het hulpverleningstraject ingezet kan worden, zodat deze gebruikt kan worden om doelen te formuleren, een plan van aanpak te maken en vervolgens de zorg daarop te evalueren. Daarbij moet voorkomen worden dat professionals overbelast raken met het invullen van instrumenten en/of formulieren. De administratielast in zorgorganisaties is al groot.

Het invullen van de ZRM-J via de Krachtenwijzer heeft duidelijke voordelen, met name vanwege de aantrekkelijke vormgeving, de overzichtelijke lay-out, de mogelijkheid om krachten te verdelen en gebruik te maken van cliëntvriendelijke taal. Het geeft inzicht in de ondersteuning die jongeren nog nodig hebben. Om de implementatie van de Krachtenwijzer tot een succes te maken, is er nog veel winst te behalen op het gebied van de techniek: de huidige manier van inbouw in BergOp moet sterk vereenvoudigd worden ('met één druk op de knop in de Krachtenwijzer'). Niet alle organisaties werken met BergOp of Jouw Omgeving, het digitale e-healthplatform waarin de Krachtenwijzer is geïntegreerd. Het zou mooi zijn als de Krachtenwijzer ook ingebouwd kan worden in reeds

bestaande cliëntregistratiesystemen, in het geval dat organisaties geen gebruik maken van BergOp of Jouw Omgeving.

Referenties

Addink, A., Lekkerkerker, L., Van Yperen, T., & Van Dam, C. (2016). Zelfredzaamheidschaal voor jeugdigen (ZRJ). *Handleiding voor het bepalen van de mate van zelfredzaamheid van ouders en jeugdigen in de jeugdsector*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Bakker, I., Bakker, C., Van Dijke, A. & Terpstra, L. (1998). *O&O in perspectief* (p.21). Utrecht: NIZW

Kamann, T., Lauriks, S., Veldkamp, C., Wit, M. de, Dam, C. van & Lekkerkerker, L. (2020). *Handleiding Zelfredzaamheid-Matrix voor Jongeren 2020*. Amsterdam: GGD Amsterdam.

Lauriks, S., Buster, M., Wit, M. de, Weerd, S. van de, Kamann, T., Boom, W. van den, & Fassaert, T. (2017). *Handleiding Zelfredzaamheid-Matrix 2017*. Amsterdam: GGD Amsterdam.

Spanjaard, H. & Slot, W. (2015). Tijden veranderen, ontwikkelingstaken ook. Een 'update' van het competentiemodel. *Kind en Adolescent Praktijk*, 3, 14-21. DOI: 10.1007/s12454-015-0029-0.

Bijlagen

1. Krachtenwijzer: illustratie
2. Evaluatielijst ZRM-J voor jongeren
3. Evaluatielijst ZRM-J voor professionals
4. Evaluatie professionals: enquête voor telefonisch interview

Bijlage 1: Krachtenwijzer: illustratie

Figuur 1: cliëntversie domein Financiën

Financiën

12-18 (Test XXXXXXXXXX Krachtenwijzer)

Taal: Cliënt Professional

Huidige situatie

Zelfredzaamheid: hoe gaat het op dit domein?

2

0

1
Er is direct
hulp nodig

2
Dit gaat
niet goed

3
Dit vraagt
aandacht

4
Dit gaat
goed

5
Dit gaat
heel erg goed

ZRM score 2 - "Dit gaat niet goed"

- Je hebt niet genoeg inkomen om al je rekeningen te betalen, daarbij geef je geld uit aan dingen die niet nodig zijn.
- Je schulden worden groter.

Kies deze score als de ZRM score 1 - "Er is direct hulp nodig" Niet van toepassing is.

- Je hebt geen inkomsten. Je hebt hoge schulden die steeds groter worden.

Eigen kracht toelichting ?

vet onderstreept cursief gearceerd | ☰ ☰ ☰ | 😊

Netwerk toelichting ?

vet onderstreept cursief gearceerd | ☰ ☰ ☰ | 😊

Hulpverlening toelichting ?

vet onderstreept cursief gearceerd | ☰ ☰ ☰ | 😊

Figuur 2: Krachtenverdeling

Verdeel de krachten ?

De volgende krachten zijn actief ● Eigen kracht ● Netwerk ● Hulpverlening

2

0

1
Er is direct
hulp nodig

2
Dit gaat
niet goed

3
Dit vraagt
aandacht

4
Dit gaat
goed

5
Dit gaat
heel erg goed

Vorige

Controleren

Praktijkervaringen van de (digitale) Zelfredzaamheid-Matrix voor Jongeren | februari 2021

30

Bijlage 2: Evaluatielijst ZRM-J voor jongeren

Uitleg

Je hebt zojuist samen met je hulpverlener de ZRM-jongeren ingevuld. We willen graag weten hoe je dat vond.

Gebruiksvriendelijkheid

Geef aan of de stellingen op jou van toepassing zijn.

Doordat ik samen met mijn hulpverlener de ZRM-jongeren heb ingevuld:

	Helemaal niet	Een beetje niet	Een beetje wel	Helemaal wel
1. is mijn hulpvraag duidelijk geworden				
2. weet ik wat mijn krachten zijn				
3. weet ik wat mijn problemen zijn				
4. kan ik mijn doelen bepalen				
5. weet ik welke hulp ik nodig heb				
6. kunnen we een plan van aanpak maken				

Eventuele toelichting op antwoorden:

.....

Tevredenheid over gebruik

Geef aan of de stellingen over het gebruik van de ZRM-Jongeren op jou van toepassing zijn.

	Helemaal niet	Een beetje niet	Een beetje wel	Helemaal wel
1. De ZRM-Jongeren is in begrijpelijke taal opgeschreven				
2. Het was makkelijk om de ZRM-Jongeren in te vullen				
3. Ik vond het nuttig om de ZRM-Jongeren met mijn hulpverlener in te vullen				
4. Ik vond het leuk om de ZRM-Jongeren met mijn hulpverlener in te vullen				

Eventuele toelichting op antwoorden:

.....

Mijn hulpverlener

	Helemaal mee oneens	Een beetje mee oneens	Een beetje mee eens	Helemaal mee eens
1. Mijn hulpverlener helpt mij goed met mijn problemen				
2. Ik heb samen met mijn hulpverlener het plan van aanpak gemaakt				
3. Mijn hulpverlener beslist wat goed is voor mij.				
4. Mijn hulpverlener helpt mij om zelf oplossingen te bedenken				
5. Mijn hulpverlener luistert meestal naar wat ik graag wil.				
6. Ik voel me serieus genomen door mijn hulpverlener				
7. Ik heb door de hulp van mijn hulpverlener meer vertrouwen in de toekomst				
8. Ik kan goed samenwerken met mijn hulpverlener				
9. Ik ben tevreden over het resultaat van de hulp tot nu toe				

Eventuele toelichting op antwoorden:

.....

Bijlage 3: Evaluatielijst ZRM-J voor professionals

Uitleg

Deze vragenlijst dient ter evaluatie van de ZRM-Jongeren die u zojuist (met de cliënt) heeft ingevuld in BergOp. Vragen gaan enerzijds over gebruiksvriendelijkheid van het instrument en anderzijds over de manier waarop het instrument in het cliëntcontact is gebruikt en ingezet. Deze vragenlijst dient uiterlijk 1 maand na het invullen van de ZRM-Jongeren ingevuld te worden.

Wij zijn benieuwd hoe je bij deze cliënt de ZRM-Jongeren hebt ingevuld en toegepast in je begeleiding.

Open vragen

1. Heb je gebruik gemaakt van de originele versie van de ZRM-Jongeren of van de cliënt taal versie van de ZRM-jongeren? **Originele versie/clienttaalversie**
2. Heb je gebruik gemaakt van de krachtenverdeling in de Krachtenwijzer **Ja/Nee**
3. Heb je bij het invullen van de ZRM-Jongeren de handleiding gebruikt? **Ja/ Nee**
4. In welke fase van de begeleiding heb je de ZRM-Jongeren ingevuld? **intakegesprek / evaluatiegesprek / voortgangsgesprek / eindgesprek / anders, namelijk**
5. Wie heeft de ZRM-Jongeren ingevuld? **Ik (hulpverlener) / Client / Hulpverlener en cliënt samen**
6. Hoe is de ZRM-Jongeren in het cliëntcontact gebruikt? (....)
7. Om de ZRM-Jongeren in te vullen, heb ik gebruik gemaakt van: **Dossier-informatie / andere informanten / observaties / informatie van de cliënt / informatie ouders**

Gebruiksvriendelijkheid

Wij zijn benieuwd naar je ervaringen met het gebruik van de ZRM-jongeren in BergOp. In welke mate kloppen de onderstaande stellingen?

Let op: waar 'ZRM-Jongeren' staat, wordt uitgegaan van de afname van de ZRM-jongeren in BergOp.

	Helemaal niet	Een beetje niet	Een beetje wel	Helemaal wel
1. De ZRM-Jongeren verheldert de hulpvraag				
2. De ZRM-Jongeren geeft inzicht in de beschermende factoren en krachten van de cliënt				
3. De ZRM-Jongeren geeft inzicht in de risicofactoren en probleemgebieden van de cliënt				
4. Er zijn doelen geformuleerd op basis van				

de uitkomsten van de ZRM-Jongeren				
5. De ZRM-Jongeren maakt duidelijk welke hulp deze cliënt nodig heeft				
6. De ZRM-Jongeren draagt bij aan het plan van aanpak				
7. De krachtenverdeling is van toegevoegde waarde				

Eventuele toelichting op de antwoorden:

.....

Tevredenheid over gebruik

	Helemaal niet	Een beetje niet	Een beetje wel	Helemaal wel
1. De ZRM-Jongeren is in begrijpelijke taal geformuleerd				
2. De ZRM-Jongeren is eenvoudig in gebruik				
3. De ZRM-Jongeren past goed binnen mijn bestaande werkproces				
4. De invultijd van de ZRM-Jongeren is acceptabel				
5. De ZRM-Jongeren zorgt ervoor dat onderwerpen aan de orde komen, die anders niet ter sprake zouden komen				
6. De ZRM-Jongeren draagt bij aan een goede samenwerkingsrelatie met de client.				

Eventuele toelichting op antwoorden:

.....

Aanvullende vragen evaluatie zorg

Let op: deze aanvullende vragen hoeven alleen ingevuld te worden als de zorg op korte termijn gaat stoppen of al is gestopt.

Open vragen:

1. Heeft u eerder een ZRM-Jongeren voor deze cliënt ingevuld? **Ja / Nee**
2. De ZRM-Jongeren draagt bij aan het verkorten van de behandelduur.
Helemaal niet / Een beetje niet / Een beetje wel / Helemaal wel.
Toelichting:
3. De ZRM-Jongeren draagt bij aan efficiënter inzetten van de zorg.
Helemaal niet / Een beetje niet / Een beetje wel / Helemaal wel.
Toelichting:
4. De ZRM-Jongeren draagt bij aan de evaluatie van de geboden hulp.
Helemaal niet / Een beetje niet / Een beetje wel / Helemaal wel.
Toelichting:
5. De ZRM-Jongeren heeft een meerwaarde gehad in dit traject.
Helemaal niet / Een beetje niet / Een beetje wel / Helemaal wel.
Toelichting:

Bijlage 4: Evaluatie professionals: enquête voor telefonisch interview

Het aanvankelijke plan om een focusgroepbijeenkomst te organiseren, is vanwege de coronacrisis niet mogelijk. Daarom kiezen we voor een telefonisch interview met de professionals die ZRM-J's hebben ingevuld.

Binnen het onderzoek naar de ZRM-Jongeren hebben jongeren en professionals het beste zicht op de toepassing van de ZRM-Jongeren in de praktijk. In aanvulling op de reguliere evaluatielijsten, vragen we je om enkele verdiepende vragen over de toepassing van de ZRM-J in te vullen.

Algemene bevindingen

1. Vul je de ZRM-J in samen met de client, of alleen?

2. Wat zijn je positieve ervaringen met het *samen* invullen van de ZRM-J?

3. Wat zijn je negatieve ervaringen met het *samen* invullen van de ZRM-J?

4. Wat zijn je positieve ervaringen met het *alleen* invullen van de ZRM-J? (indien niet van toepassing, graag nvt weergeven)

5. Wat zijn je negatieve bevindingen met het *alleen* invullen van de ZRM-J?

6. Hoe heb je de ZRM-J ingevuld? (bv. gebruik van handleiding, scoring)

7. Hoe heb je de ZRM-J gebruikt in het clientcontact?

Toepassing in de praktijk

8. Bij hoeveel trajecten die je momenteel begeleidt zou de ZRM-J logischerwijs afgenomen kunnen worden?

9. In hoeveel procent van de trajecten waarin de ZRM-J logischerwijs afgenomen zou kunnen worden, heb je deze ook daadwerkelijk afgenomen?

Implementatie

10. Wat is de meerwaarde van het gebruik van de ZRM-J? Op welke vlakken voegt de ZRM-J écht iets toe?

11. Wat is er nodig binnen jouw organisatie om de ZRM-J goed te implementeren?

12. Wat is binnen de organisatie een belemmering voor het implementeren van de ZRM-J?

13. Welke aanvullende mogelijkheden voor het gebruik van de ZRM-J zie je, buiten de manier waarop deze nu al wordt toegepast?

14. We willen de ZRM-J gaan inbouwen in de Krachtenwijzer. Zou het meerwaarde hebben om de ZRM-J op die manier in te vullen?

Vragen per domein

Per domein willen we je vragen of je deze belangrijk vindt, of deze helder geformuleerd is, en hoe haalbaar het is om achter de informatie te komen.

Antwoordopties:

1= helemaal mee oneens 2 = een beetje oneens 3 = een beetje eens 4 = helemaal mee eens

	Indicator is belangrijk: richt zich op aspect van functioneren dat belangrijk is om de mate van zelfredzaamheid van een jeugdige te bepalen	Formulering is helder: het is duidelijk wat er precies bedoeld wordt met deze indicator	Informatie is goed te achterhalen: het is goed mogelijk om deze informatie in gesprek met een cliënt te achterhalen
1. Financiën	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
2. Werk & Opleiding	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3. Tijdsbesteding	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
4. Huisvesting	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

5. Huiselijke relaties	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
6. Geestelijke gezondheid	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
7. Lichamelijke gezondheid	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
8. Middelengebruik	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
10. Basale ADL	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
11. Instrumentele ADL	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
12. Sociaal netwerk	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
13. Maatschappelijke participatie	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
14. Justitie	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Mis je nog domeinen of onderwerpen?

De handleiding

Is de handleiding duidelijk en goed bruikbaar?

Welke punten van de handleiding hebben verbetering nodig?

© 2021 Nederlands Jeugdinstituut, Praktikon

Alle informatie uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden.

Graag de bron vermelden.

Auteurs:

Esther Kooymans, onderzoeker NJi

Coleta van Dam, senior onderzoeker Praktikon

Marsha Philipsen, onderzoeker Praktikon

Els Mourits, projectleider NJi

Met dank aan cliënten en medewerkers van de deelnemende organisaties: Amaran, Cosis, Entrea lindenhout, Reik en XONAR. Ook danken wij GGD Amsterdam voor de samenwerking rondom de ontwikkeling van de ZRM-J.

Neem voor meer informatie over dit onderzoek contact op met:

Esther Kooymans (e.kooymans@nji.nl) of Coleta van Dam (C.vanDam@praktikon.nl).